

**GÜNCEL ALAN EĞİTİMİ
ARAŞTIRMALARI
IX**

Editörler
Ömer Tuğrul KARA
Tugay AKBULUT

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-994-0	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları IX	Yayıncı Sertifika No 47518
Editörler Ömer Tuğrul KARA ORCID iD: 0000-0002-5418-7718 Tugay AKBULUT ORCID iD: 0009-0002-7889-5687	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code EDU000000
	DOI 10.37609/akya.4115

Kütüphane Kimlik Kartı

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları IX / ed. Ömer Tuğrul Kara, Tugay Akbulut.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
133 s. : şekil, görsel, tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 979786253759940

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 38 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 4000'i aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan “**Bilimsel Araştırmalar Kitabı**” serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Ekim aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Spor ve İngilizce Eğitimi Çalışmalarının Disiplinlerarası Ağ Yapısı: Bir Bibliyometrik İnceleme.....	1
	<i>Ahmet Egemen AKMENÇE</i> <i>Hüseyin Çağdaş BATMAZ</i> <i>Ezgi AKMENÇE</i>	
Bölüm 2	Oryantalizmin Gölgesinde Bir Masal: Mavisakal.....	17
	<i>Hakan İSKENDER</i>	
Bölüm 3	Özel Gereksinimli Çocuklarda Ebeveyn Katılımıyla Müzik Eğitiminin Gelişimsel Katkıları.....	35
	<i>Adem ÇEVİK</i> <i>Gülray TAŞMA</i> <i>Emre KALAÇ</i> <i>Ayşegül AYYILDIZ ASİL</i>	
Bölüm 4	Türkçe Öğretiminde Konuşma Eğitimi: Kültürel Sermaye Bağlamında Bir Durum Analizi.....	47
	<i>Kemal Furkan KÖSE</i> <i>Hilmi DEMİRAL</i>	
Bölüm 5	Basit ve Çıkarımsal Anlama Süreçleri.....	71
	<i>Muhammet Fatih DOĞAN</i>	
Bölüm 6	Özel Eğitim Bağlamında Değerler Eğitimi: İnsani, Ahlaki ve Toplumsal Boyutlar	83
	<i>Merve COŞGUN DEMİRDAĞ</i>	
Bölüm 7	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Harmanlanmış Öğrenme Hakkındaki Görüşleri	103
	<i>Nuray YILMAZ</i> <i>Nihal BALOĞLU UĞURLU</i>	

YAZARLAR

Ahmet Egemen AKMENÇE

Doktora Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy
Anadolu Lisesi

Öğr. Gör. Ezgi AKMENÇE

Fırat Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek
Okulu

Doç. Dr. Ayşegül AYYILDIZ ASİL

Hakkâri Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Bölümü

Hüseyin Çağdaş BATMAZ

Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Enstitüsü

Adem ÇEVİK

Lisans Öğrencisi, Hakkâri Üniversitesi

Doç. Dr. Hilmi DEMİRAL

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe
ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Dr. Merve COŞGUN DEMİRDAĞ

Millî Eğitim Bakanlığı, Şehit Polis Yalçın
Demir Anaokulu

Dr. Muhammet Fatih DOĞAN

Dr. Hakan İSKENDER

Millî Eğitim Bakanlığı

Emre KALAÇ

Lisans Öğrencisi, Hakkâri Üniversitesi

Kemal Furkan KÖSE

Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir
Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Enstitüsü

Gülay TAŞMA

Lisans Öğrencisi, Hakkâri Üniversitesi

Prof. Dr. Nihal BALOĞLU UĞURLU

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Nuray YILMAZ

Öğretmen, Şehit Öğretmen Ali Yıldırım
Ortaokulu

BÖLÜM 1

SPOR VE İNGİLİZCE EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ DİSİPLİNLERARASI AĞ YAPISI: BİR BİBLİYOMETRİK İNCELEME

Ahmet Egemen AKMENÇE¹
Hüseyin Çağdaş BATMAZ²
Ezgi AKMENÇE³

Bibliyometrik analiz, sistematik literatür taramasından ayrışan, bilimsel üretimin nicel özelliklerini incelemeye yönelik analitik bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım, belirli bir araştırma alanındaki güncel eğilimleri, üretkenlik düzeylerini ve iş birliği yapısını sayısal veriler üzerinden analiz etmeyi amaçlar (Donthu et al., 2021). VOSviewer, CiteSpace gibi görselleştirme yazılımları yardımıyla elde edilen bibliyometrik veriler, bilimsel literatürün haritalandırılmasını kolaylaştırır ve akademik eğilimlerin zamansal gelişimini ortaya koyar.

Bibliyometrik yöntem, çoğu zaman scientometri, webometri, almetri ve info-metri gibi benzer metrik temelli yaklaşımlarla karıştırılmaktadır ancak bibliyometrinin temel amacı araştırma faaliyetlerine ilişkin ölçülebilir göstergeler sunmaktır. Bu göstergeler; yayın sayısı, atıf sayısı, h-endeksi gibi metriklerle yazar, kurum, ülke ve dergi düzeyinde üretkenliği değerlendirmeye olanak sağlar (Aria & Cuccurullo, 2017). Ancak bu sayısal verilerin anlamlı yorumlara dönüşebilmesi, araştırmacının bilgi birikimi ve konuya bakış açısına göre şekillenmektedir.

Bibliyometri, yalnızca akademik çıktının yoğunluğunu ölçmekle kalmaz; aynı zamanda literatürdeki boşlukları belirleme, güçlü ve zayıf araştırma temalarını saptama, gelecekteki iş birliği fırsatlarını öngörme ve disiplinler arası etkileşimleri analiz etme gibi işlevler de sunar. Bu bağlamda, özellikle geniş çaplı sistematik literatür incelemelerinin ön adımı olarak bibliyometrik analizlerin kullanımı gide-

¹ Dr., Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi, Doktora Öğrencisi, egemenakmence@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7523-4061

² Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, hcbatmaz@hotmail.com, ORCID iD:0009-0009-8257-5513

³ Öğr. Gör., Fırat Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, easlanfirat.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0820-6009

Gelecekteki araştırmalarda; spor yöneticilerinin dil yeterliliklerinin performans ve iletişim becerilerine etkisi, teknoloji destekli dil öğretimi uygulamalarının spor eğitimine entegrasyonu ve uluslararası spor organizasyonlarında dil becerilerinin yönetim başarısına katkısı gibi temaların daha derinlemesine ele alınması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Al-Tamimi, A. S., & Shuib, M. (2010). Investigating the English language needs of petroleum engineering students at Hadhramout University of Science and Technology. *The Asian ESP Journal*, 6 (1), 6-34.
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Bahrani, T., & Sim, T. S. (2012). Informal language learning setting: Technology or social interaction? *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(2), 142-149.
- Bialystok, E. (2011). Reshaping the mind: The benefits of bilingualism. *Canadian Journal of Experimental Psychology*, 65(4), 229-235. <https://doi.org/10.1037/a0025406>
- Bialystok, E., Craik, F. I. M., & Luk, G. (2012). Bilingualism: Consequences for mind and brain. *Trends in Cognitive Sciences*, 16(4), 240-250. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2012.03.001>
- Boyack, K. W., & Klavans, R. (2010). Co-citation analysis, bibliographic coupling, and direct citation: Which citation approach represents the research front most accurately? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(12), 2389–2404. <https://doi.org/10.1002/asi.21419>
- Chelladurai, P., & Madella, A. (2006). *Human resource management in Olympic sport organisations*. Human Kinetics.
- Çiftçi, S., & Mirzeoğlu, N. (2014). The research of qualifications of sport manager. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 152, 740–745. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.313>
- Dauar, M. T., Picard, C., Rosa-Neto, P., et al. (2021). Bilingualism is associated with lower cognitive decline and with lower levels of AD biomarkers in a cognitively unaffected cohort. *Alzheimer's Dementia*, 17(S6), e055044.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., et al. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Dorożyński, T., Świerkocki, J., & Urbaniak, W. (2016). Employers' expectations vis-à-vis graduates of faculties of economics: Results of a direct study. *Comparative Economic Research*, 19(2), 93–109. <https://doi.org/10.1515/cer-2016-0015>
- Dörnyei, Z., & Csizér, K. (2002). Some dynamics of language attitudes and motivation: Results of a longitudinal nationwide survey. *Applied Linguistics*, 23(4), 421–462.
- European Commission. (2012). Europeans and their languages (Special Eurobarometer 386). <https://europa.eu>
- Forey, G., & Lockwood, J. (2007). "I'd love to put someone in jail for this": An initial investigation of English in the business processing outsourcing (BPO) industry. *English for Specific Purposes*, 26(3), 308–326. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2006.10.005>
- Graddol, D. (2006). *English next: Why global English may mean the end of 'English as a Foreign Language'*. British Council.
- Graham, S. J. (2004). Giving up modern foreign languages? Students' perception of learning French. *The Modern Language Journal*, 88(2), 177–191.
- Grin, F. (2001). English as economic value: Facts and fallacies. *World Englishes*, 20(1), 65–78.
- Guttmann, A. (1978). *From ritual to record: The nature of modern sports*. Columbia University Press.
- Hyland, K. (2015). *Academic publishing: Issues and challenges in the construction of knowledge*. Ox-

ford University Press.

- International Olympic Committee. (2015). *Olympic charter*. Lausanne, Switzerland: Author.
- Jovanova-Simeva, V. (2015). The connection between top managers' education and their successful sport clubs management. *Research in Kinesiology*, 43(1), 11–15.
- Kerr, G., & Stirling, A. (2012). *Parents' perspectives on the impact of sport participation on young athletes*. Canadian Sport Institute.
- Krotee, M. L., & Bucher, C. A. (2007). *Management of physical education and sport*. McGraw-Hill.
- Little, D. (1997). Language awareness and the autonomous language learner. *Language Awareness*, 6(2–3), 93–104.
- Nastas, N. (2017). The importance of studying foreign languages texts for athletes specialized in fitness. *Moldavian Journal for Education and Social Psychology*, 1(1), 34–39. <https://doi.org/10.18662/mjesp/2017.0101.04>
- Omrčen, D., & Bosnar, K. (2010). Gender stereotyping bias – Assessment of the swimming and underwater diving vocabulary knowledge in English as a foreign language. In S. Orthaber & P. Vičić (Eds.), *Proceedings of the international language conference "The importance of learning professional foreign languages for communication between cultures"* (pp. 1–6). University of Maribor, Faculty of Logistics.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 25(4), 348–349.
- Richards, J. C. (2015). *Key issues in language teaching*. Cambridge University Press.
- Thorn, S. (2008). *The language teacher's toolkit*. Delta Publishing.
- Yetim, A. (2001). *Sosyolojik açıdan spor*. Gazi Kitabevi.
- Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

BÖLÜM 2

ORYANTALİZMİN GÖLGESİNDE BİR MASAL: MAVİSAKAL

Hakan İSKENDER¹

GİRİŞ

Mavisakal (Bluebeard), Avrupa masal geleneğinin en tartışmalı anlatılarından biridir. Bunun temel nedenleri arasında merak, itaat, aile içi iktidar ve şiddet gibi temaları tek bir öyküde bağlayarak okura hem ahlaki hem de politik bir okuma alanı açmasıdır. Farklı versiyonları içinde en bilinen biçimi olan Charles Perrault'nun 1697'de yayımlanan *La Barbe-Bleue* masalında, aşırı zengin fakat mavi sakalı nedeniyle dış görünüşü ürkütücü görünen bir adam, yeni eşine bir yolculuğa çıkmadan önce şatonun tüm anahtarlarını verir ve yalnızca küçük bir odayı açmaması konusunda onu uyarır. Anlatı, kadın için getirilen bu yasağı, kışkırtıcı bir düzenek hâline getirir ve Mavisakal'ın eşi, merakla şüphe arasında kalarak yasak odayı açar. Bu odanın içinde Mavisakal'ın önceki eşlerinin öldürülmüş bedenleri vardır. Bu olay sonrasında Mavisakal'ın eve dönüşü, karısının cezalandırılmasını kaçınılmaz bir son gibi gösterir. Ne var ki masal, kadının kız kardeşi Anne'in gözcülüğü ve asker kardeşlerinin tam zamanında gelişiyse son anda bir kurtuluşa bağlanır. Masal, yasakların çiğnenmesi, merakın ölümcül olabilecek sonuçları ve sonsuza kadar mutlu evlilik fikrinin sorgulanması gibi temalarla dikkat çekmektedir (Jarvis, 2008).

Bu çalışmanın çıkış noktası, masalın bahsi geçen olay örgüsünden ziyade anlatının Avrupa sathındaki yaygınlaşma sürecinde Mavisakal tipinin hangi unsurlar aracılığıyla ötekileştirildiği ve özellikle İngiliz geleneğinde nasıl sistematik biçimde Doğulu bir tip hâline getirildiğidir. Hermansson (2009)'un işaret ettiği üzere Mavisakal, İngiliz geleneği dışında ne korsan ne de Türk'tür. Buna karşılık İngiliz sahnesi, popüler basım kültürü ve görsel ikonografi, bu masal tipini giderek kültürel olarak kendilerine yabancı bir tipe, sıklıkla da bir Türk'e dönüştüren ayrı bir

¹ Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, hiskender82@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7124-8220

KAYNAKLAR

- Berke, H. (2002). Chemistry in ancient times: The development of blue and purple pigments. *Angewandte Chemie International Edition*, 41(14), 2483-2487. <https://doi.org/10.1002/1521-3773>
- Bettelheim, B. (2019). *Masalların büyüü: Masalların işlenişi, önemi ve psikanalitik anlamları* (S. G. Elibal, Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Dyer, A. G., Jentsch, A., Burd, M., Garcia, J. E., Giejsztowt, J., Camargo, M. G. G., Tjørve, E., Tjørve, K. M. C., White, P., & Shrestha, M. (2021). Fragmentary blue: Resolving the rarity paradox in flower colors. *Frontiers in Plant Science*, 11, 618203. <https://doi.org/10.3389/fpls.2020.618203>
- Hermansson, C. E. (2009). *Bluebeard: A reader's guide to the English tradition*. Jackson: University Press of Mississippi.
- Jarvis, S. C. (2008). Bluebeard. In D. Haase (Ed.), *The Greenwood encyclopedia of folktales and fairy tales* (Vol. 1, pp. 129–130). Westport, CT: Greenwood Press.
- MacKenzie, J. M. (1995). *Orientalism: History, theory and the arts*. Manchester and New York: Manchester University Press.
- Oldstone-Moore, C. (2015). *Of beards and men: The revealing history of facial hair*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- Pastoureau, M. (2001). *Blue: The history of a color* (M. I. Cruse, Trans.). Princeton, NJ: Princeton University.
- Peterkin, A. (2001). *One thousand beards: A cultural history of facial hair*. Vancouver: Arsenal Pulp Press.
- Pollock, G., & Anderson, V. (Ed.). (2009). *Bluebeard's legacy: Death and secrets from Bartók to Hitchcock*. London: I.B. Tauris.
- Pratt, M. L. (1992). *Imperial eyes: Travel writing and transculturation*. London and New York: Routledge.
- Said, E. W. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage Books.
- Sutcliffe, B. (Ed.). (1983). *Plays by George Colman the Younger and Thomas Morton* (British and American Playwrights, 1750–1920). New York: Cambridge University Press.
- Tatar, M. (2002). *The annotated classic fairy tales*. New York: W. W. Norton & Company.
- Tatar, M. (2004). *Secrets beyond the door: The story of bluebeard and his wives*. Princeton, NJ: Princeton University Press,
- Warner, M. (1995). *From the beast to the blonde: On fairy tales and their tellers*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Zipes, J. (Ed.). (2015). *The Oxford companion to fairy tales* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

BÖLÜM 3

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARDA EBEVEYN KATILIMIYLA MÜZİK EĞİTİMİNİN GELİŞİMSEL KATKILARI¹

Adem ÇEVİK²
Gülay TAŞMA³
Emre KALAÇ⁴
Ayşegül AYYILDIZ ASİL⁵

GİRİŞ

Akyüz'e (2012) göre eğitim; bireyin zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumsal yönlerinin istenilen doğrultuda geliştirilmesini amaçlayan, aynı zamanda belirlenen hedefler doğrultusunda kişiye yeni bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaya yönelik yürütülen planlı çalışmalardır. Eğitim ortamları, gelişim özellikleri bakımından normal gelişim gösteren öğrencilerin yanı sıra, eğitim yeterlikleri ve bireysel gelişim özellikleri açısından akranlarından farklılık gösteren ve bu nedenle özel gereksinimleri bulunan öğrencilerin de bir arada bulunduğu yapılardır (Akıncı, 2017). Bireyler bedensel yapı, öğrenme özellikleri, öğrenme hızı ve duygusal özellikler açısından farklılıklar göstermekte; bu farklılıklar belirli sınırlar içinde kaldığında genel eğitim hizmetleri yeterli olurken, daha belirgin farklılıkların bulunduğu durumlarda özel eğitim hizmetlerine gereksinim duyulmaktadır.

Özel eğitim, gelişimsel yetersizliği olan bireylere ihtiyaçları doğrultusunda verilen destek eğitimi olarak bilinmektedir. Müziğin eğitimde kullanıldığı ve olumlu dönütlerin alındığı en önemli alan özel eğitim alanıdır (Pektaş, Düzkanar & Yurga, 2016). Özel gereksinimli çocuklar; bilişsel, fiziksel, duygusal ya da sosyal

¹ Bu çalışma, Hakkâri Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Doç. Dr. Ayşegül Ayyıldız Asil'in danışmanlığında yürütülen 2209 A TÜBİTAK Üniversite Öğrencileri Araştırma Projesi'nden üretilmiştir.

² Lisans Öğrencisi, Hakkâri Üniversitesi, 220114011@hakkari.edu.tr, ORCID iD: 0009-0004-5892-1627

³ Lisans Öğrencisi, Hakkâri Üniversitesi, 20114012@hakkari.edu.tr, ORCID iD: 0009-0007-0570-9683

⁴ Lisans Öğrencisi, Hakkâri Üniversitesi, 220114007@hakkari.edu.tr, ORCID iD: 0009-0008-2365-1822

⁵ Doç. Dr., Hakkâri Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, aysegulkadi@hakkari.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1958-6104

nabilir müzik etkinliklerinin planlanması önem taşımaktadır. Gelecek araştırmalarda, farklı özel gereksinim gruplarında müzik eğitiminin uzun vadeli etkilerinin incelenmesi ve ebeveyn katılımını artırmaya yönelik uygulama modellerinin geliştirilmesi, alana önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Adan, A. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminin down sendromlu çocuklar üzerindeki etkileri (Diyarbakır örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Akyüz, D. (2023). Özel gereksinimli öğrencilerin sanat eğitiminde müzelerden yararlanmalarına ilişkin öğretmen görüşleri (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akıncı, M. Ş. (2017). Müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle müzik uygulamalarına ilişkin özyeterlik algıları (Doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Alakuş, A. O., & Mercin, L. (2019). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* (3. Cilt). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Baykoç Dönmez, N., & Şahin, S. (2011). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim. N. Baykoç (Ed.), *Özel eğitimin tarihi gelişimi içinde* (ss. 31–49). Eğiten Kitap.
- Canan, O. (2021). Özel gereksinimli bireylerde yaşam boyu eğitimin insan hakları açısından değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Cavkaytar, A., & Diken, İ. H. (2012). Özel eğitim 1: Özel eğitim ve özel eğitim gerektirenler. Vize Yayıncılık.
- Doğan, Ö., & Işıtan, S. (2011). Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar ve eğitimleri. N. Baykoç (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim içinde* (ss. 271–287). Eğiten Kitap.
- Ersoy, Ö., & Şahin, F. (1999). 0-6 yaş döneminde anne-baba eğitiminin önemi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 1(1), 58-62.
- Güven, E., & Tufan, E. (2010). Kaynaştırma sınıflarında işbirlikli öğrenme yöntemi ile müzik dersleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 557-573.
- Karateke, B. (2016). Üstün yetenekli potansiyeli olan çocuklara uygulanan sosyal beceri eğitim programının sosyal beceri gelişimine etkisi (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kınalı, G. (2003). Zihin engellilerde beden-resim-müzik eğitimi. A. Kulaksızoğlu (Ed.), *Farklı gelişen çocuklar içinde* (ss. 244–271). Epsilon Yayıncılık.
- Kırcaali-İftar, G. (2005). Özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim içinde* (8. bs., ss. 3–23). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kıvrak, N. İ. (2003). Özel eğitimde müzik öğretmeni sorunu. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu* (ss. 303–306). İnönü Üniversitesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2000). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2001). Orta düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocuklar eğitim programı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Özel eğitim uygulama merkezi I. ve II. kademe eğitim programı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları kitapçığı.
- Okongo, R. B., Ngao, G., Rop, N. K., ve Nyongesa, W. J. (2015). Effect of availability of teaching and learning resources on inclusive education. *Journal of Education and Practice*, 6(35), 132-141.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., & Eripek, S. (2002). Özel eğitime muhtaç çocuklar: Özel eğitime giriş. *Karatepe Yayınları*.
- Öztürk, S. M. (2025). Farklı Özel Gereksinim Gruplarında Müzik Eğitimine Yönelik Programların İncelenmesi ve Uygulamaya Yansımaları, *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(20), 70-80.

- Palancı, M. (2013). Özel gereksinimli çocuklar. Ş. I. Terzi (Ed.), Eğitim psikolojisi içinde (ss. 477–509). Pegem Akademi.
- Pektaş, S., Düzkantar, A., & Yurga, C. (2016). Özel Eğitim Alan Çocukların Eğitiminde Müziğin Kullanılmasına İlişkin Ebeveyn Görüşleri. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6(14), 1-17.
- Sak, U. (2008). Üstün zekalı öğrenciler. İ. H. Diken (Ed.), Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde (ss. 497–532). Pegem Akademi.
- Sazak Pınar, E. (2010). Fiziksel ve çoklu yetersizlikler. İ. H. Diken (Ed.), İlköğretimde kaynaştırma içinde (ss. 120–161). Kök Yayıncılık.
- Spencer-Brown, A. R. (2015). Parental expectations and perspectives (Doctoral dissertation). Brandman University.
- Sucuoğlu, B., ve Kargın, T. (2006). İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları. Morpa Yayınları.
- Toy, B. (2006). *Sanat eğitimi alan ve almayan 15-17 yaş grubundaki ergenlerin sosyal uyumlarının ve benlik tasarım düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçan, A. (2005). Müzik eğitimi: Temel kavramlar. Evrensel Müzikevi.
- UNICEF (2021). *Fact sheet: The world's nearly 240 million children living with disabilities are being denied basic rights*. <https://www.unicef.org/turkiye/en/press-releases/fact-sheet-worlds-nearly-240-million-children-living-disabilities-are-being-denied>
- Ürfoğlu, A. (1986). Bebeklik ve okulöncesi dönemde müzik eğitimi. Ya-Pa.
- World Health Organization [WHO] (2023). *World report on disability*. <https://www.who.int/teams/noncommunicable-diseases/sensoryfunctionsdisabilityand-rehabilitation/world-report-on-disability>

BÖLÜM 4

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA EĞİTİMİ: KÜLTÜREL SERMAYE BAĞLAMINDA BİR DURUM ANALİZİ¹

Kemal Furkan KÖSE²
Hilmi DEMİRAL³

GİRİŞ: DEĞİŞEN DÜNYADA SÖZLÜ İLETİŞİM, MAARİF MODELİ, ENTELEKTÜEL YETKİNLİK ARAYIŞI

Dil, insanlık tarihi boyunca toplumsal varoluşun temel zemini olmuş; bireyin sadece iletişim kurmasını sağlayan biyolojik bir yetiden öte, düşünce dünyasını inşa eden ve kültürel kimliğini yansıtan en güçlü araç hâline gelmiştir. Ancak dilsel yetkinlik, hiçbir dönemde 21. yüzyılda olduğu kadar stratejik bir yetkinlik olarak tanımlanmamıştır. Günümüz bilgi toplumunda bireyden beklenen, sadece bilgiyi zihinsel olarak depolaması değil; bu bilgiyi işleyerek etkili, estetik, ikna edici ve eleştirel bir dille muhatabına aktarabilmesidir. Nitekim OECD (2021) tarafından yayımlanan raporlarda ve Dünya Ekonomik Forumu'nun "Geleceğin Mesleki Becerileri" listesinde etkili iletişim, eleştirel düşünme ve karmaşık problem çözme becerileri ilk sıralarda yer almaktadır. Bu küresel vizyon, ana dili eğitiminin temel hedeflerinden biri olan konuşma becerisini, sadece bir dil bilgisi konusu olmaktan çıkarıp bireyin akademik ve profesyonel hayatta var olabilme koşulu hâline getirmiştir.

Bu küresel yönelimin ulusal eğitim politikalarımızdaki en güncel yansıması, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 2024 yılında yürürlüğe giren "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli"dir. Bu yeni öğretim programı, eğitimi sadece bil-

¹ Bu bölüm, ESOGÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda hazırlanan "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kültürel Sermayeleri ile Konuşma Becerileri Arasındaki İlişki" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, kosefurkan77@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-6289-3738

³ Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, hilmidemiral@ogu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6289-3738

KAYNAKLAR

- Allen, M., & Anderson, T. (1994). *Cultural capital, social reproduction and education* (Akt. S. Misci Kip, 2010).
- Arastaman, G., & Özdemir, M. (2019). Lise öğrencilerinin kültürel sermayeleri ile akademik öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(1), 1-24.
- Arun, Ö. (2012). Kültürel sermaye ve dil becerileri: Sosyolojik bir analiz. *Toplum ve Bilim*, 123, 89-112.
- Avcı, N. (2022). Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliklerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 51(234), 145-168.
- Avcı, N., & Yaşar, M. (2014). Kültürel Sermaye Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 226-241.
- Balboni, P., Barone, C., & Triventi, M. (2019). Cultural capital and education: A multi-dimensional approach. *British Journal of Sociology of Education*, 40(3), 345-362.
- Bernstein, B. (1975). *Class, codes and control: Theoretical studies towards a sociology of language*. Routledge.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* içinde (s. 241-258). Greenwood.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (1977). *Reproduction in education, society and culture*. Sage.
- Bozkurt, B., & Arıca-Akkök, E. (2019). Hazırlıksız konuşma becerisini değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 120-135.
- Cameron, D. (2005). Language, gender, and sexuality: Current issues and new directions. *Applied Linguistics*, 26(4), 482-502.
- Cardona, P., da Costa, P. L., & Revilla, R. G. (2015). Measuring cultural capital: A proposal for a multidimensional index. *Social Indicators Research*, 123(2), 456-478.
- Çetinkaya, G. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma becerilerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 23-35.
- Demir, S. (2023). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kültürel sermaye düzeyleri ve iletişim becerileri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 12-28.
- Dölek, O. (2021). Kültürel sermayenin konuşmanın duyuşsal nitelikleri üzerindeki rolü. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 683-694. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.1042284>
- Elçiçek, Z., & Avcı, Y. E. (2022). Öğretmenlerin kültürel ve sosyal sermaye yeterliklerinin mesleki performansları üzerindeki etkisinin incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(5), 315-334. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1171472>
- Ergüven Akbulut, M. (2019). Sınıf öğretmenlerinin kültürel sermaye düzeyleri ile öz-yeterlilik algıları arasındaki ilişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(3), 1123-1135.
- Erişen, Y., & Çelik, M. (2020). İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin hitabet becerilerinin incelenmesi. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 28, 45-62.
- Erten, H. (2020). Türkiye'nin farklı bölgelerindeki üniversite öğrencilerinin kültürel sermaye profilleri. *Sosyoloji Dergisi*, 40(2), 345-367.
- Görür, B., & Taşkın, A. (2020). Fen bilimleri öğrencilerinin sunum kaygıları ve sözel ifade becerileri. *Fen Eğitimi Dergisi*, 8(1), 56-72.
- Hamzadayı, E. (2019). Konuşma eğitiminde duyuşsal boyut: Kaygı, tutum ve öz-yeterlilik. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 234-250.
- Kaplan, K., & Çerçi, A. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının kültürel sermaye bileşenleri ve konuşma becerileri. *Türkçe Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 112-130.
- Katranç, M. (2014). Öğretmen adaylarının konuşma kaygıları ve nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 23-35.
- Korkmaz, E. (2020). İletişim becerileri ve toplumsal cinsiyet: Üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 56, 78-95.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara.

Güncel Alan Eğitimi Araştırmaları IX

- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021). *Eğitimde fırsat eşitliği raporu*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. Ankara.
- Misci Kip, S. (2010). *Bourdieu ve kültürel sermaye kavramı üzerine bir değerlendirme*.
- Noble, J., & Davies, P. (2009). Cultural capital as an explanation of variation in participation in higher education. *British Journal of Sociology of Education*, 30(5), 591-605.
- Nunes, S., & Andrade, A. (2024). Intergenerational transmission of cultural capital in higher education. *Journal of Education Policy*, 39(1), 1-18.
- OECD. (2019). *PISA 2018 Results*. OECD Publishing.
- OECD. (2021). *Skills for 2030: Beyond the future of education*. OECD Publishing.
- Özbay, M. (2005). *Sesle gelen güzellik: Diksiyon*. Akçağ Yayınları.
- Özkırmılı, A. (1994). *Türk dili ve anlatım*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Sevim, O. (2012). Öğretmen adaylarının konuşma becerilerine ilişkin yeterlik algıları. *Eğitim Araştırmaları*, 46, 123-140.
- Sullivan, A., & Jaeger, M. M. (2017). Cultural capital and educational inequality. *Oxford Bibliographies in Sociology*.
- Šarvajcová, M., & Rybanský, L. (2020). Family cultural capital and its impact on university students. *Sociology Study*, 10(2), 89-102.
- Şimşek, H. (2019). Üniversite ve kültürel dönüşüm: Bir kampüs etnografisi. *Yükseköğretim Çalışmaları*, 4(1), 12-28.
- Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. Ballantine Books.
- Temizkan, M., & Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen adaylarının konuşma becerisine yönelik öz-yeterlik algıları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 675-696.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2005). *İstatistiki bölge birimleri sınıflandırması*. Ankara.
- Uçgun, S. (2007). *Güzel konuşma ve yazma*. Literatür Yayınları.
- Uçgun, S. (2013). *Türkçe eğitimi ve öğretimi*. Pegem Akademi.
- Ulu, E., & Şahin, Ç. (2022). Bölgesel eşitsizlikler ve kültürel sermaye: Türkiye örneği. *Toplum ve Coğrafya*, 15, 78-95.

BÖLÜM 5

BASİT VE ÇIKARIMSAL ANLAMA SÜREÇLERİ

Muhammet Fatih DOĞAN¹

OKUMA EYLEMİNİN BİLİŞSEL MİMARİSİ VE ANLAMIN KATMANLARI

Okuma, insan zihninin gerçekleştirdiği en karmaşık bilişsel işlemlerden biridir. Gözün kâğıt veya ekran üzerindeki sembolleri taramasıyla başlayan bu süreç, nörobiyolojik, dilbilimsel ve psikolojik mekanizmaların eş zamanlı aktivasyonu ile zihinde yeni bir anlam dünyasının inşa edilmesiyle sonuçlanır. Geleneksel bakış açısı, okumayı yazılı sembollerin seslere dönüştürülmesi (kod çözmeye) olarak tanımlarken, modern bilişsel psikoloji ve eğitim bilimleri literatürü, okumayı “anlam kurma” ekseninde tanımlar. Bu anlam kurma süreci tek katmanlı değildir; yüzeydeki dilsel verilerin işlenmesinden, metnin derin yapısındaki örtük mesajların keşfine uzanan hiyerarşik bir yolculuktur. Bu yolculuğun iki temel durağı, literatürde Basit Anlama ve Çıkarımsal Anlama olarak tanımlanmaktadır (Kintsch, 1988; Pearson & Johnson, 1978).

Basit ve çıkarımsal anlama arasındaki ayrım, yalnızca pedagojik bir sınıflandırma meselesi değildir; aynı zamanda insan beyninin bilgiyi nasıl işlediğine, belleği nasıl kullandığına ve dış dünyayı zihninde nasıl temsil ettiğine dair temel ipuçları sunar. Özellikle 21. yüzyılın bilgi yoğunluklu dünyasında, metinlerin yüzeyindeki bilgiyi almak artık yeterli görülmemekte, satır aralarındaki gerçeği, niyeti ve tutarlılığı sorgulayan “eleştirel ve çıkarımsal okuryazarlık” hayati bir yetkinlik olarak öne çıkmaktadır (Mullis & Martin, 2019; Clinton, 2019).

ANLAMININ DOĞASI: YÜZEYDEN DERİNE YOLCULUK

Okuma anlama, okuyucunun metinden bilgi çıkarması ve bu bilgiyi kendi zihinsel şemalarıyla bütünleştirerek yorumlaması sürecidir. Bu süreçte okuyucu pasif

¹ Dr., mfdogan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1530-5195

DOI: 10.37609/akya.4115.c6396

“boşluk doldurma” eylemidir. Ancak bu eylem, çalışma belleği üzerinde yoğun bir bilişsel yük oluşturduğundan, özellikle zayıf okuyucuların entegrasyon süreçlerinde başarısız oldukları ve metni akıcı okusalar dahi derin yapıyı çözümleyemedikleri görülmektedir.

Günümüzün bilgi yoğunluklu dünyasında ve dijital okuma pratiklerinde, bu bilişsel süreçlerin yönetimi daha kritik bir hal almıştır. Ekran okumalarının yarattığı “sığılaşma hipotezi”, okuyucuları basit anlama düzeyine hapsetme riski taşımakta ve metnin derin yapısına ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, 21. yüzyıl okuryazarlığı artık sadece bilgiyi almayı değil; metindeki niyeti, tutarlılığı ve doğruluğu sorgulayan “eleştirel ve çıkarımsal okuryazarlığı” zorunlu kılmaktadır.

Eğitmcilerin görevi, öğrencileri yalnızca kelimeleri tanıyan bireyler olarak değil; metnin ötesine geçebilen, boşlukları dolduran ve anlamı aktif olarak yapılandıran okuyucular olarak yetiştirmektir. Bu amaçla, sesli düşünme protokolleri ve grafik düzenleyiciler gibi bilişsel stratejilerin öğretim süreçlerine entegre edilmesi, öğrencilerin çıkarım yapma becerilerini görünür kılmak ve geliştirmek adına elzemdir. Sonuç olarak, okuma eğitimi; öğrencilerin metnin “ne söylediğinden” (basit anlama) hareketle “ne demek istediğine” (çıkarımsal anlama) ulaşmalarını sağlayacak stratejik bir yolculuk olarak tasarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alderson, J.C. (2000) *Assessing Reading*. Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511732935>
- Barrett, T. C. (1976). Taxonomy of reading comprehension. In R. Smith & T. C. Barrett (Eds.), *Teaching reading in the middle grades* (pp. 51-58). Addison-Wesley.
- Cain, K., Oakhill, J.V. (1999). Inference making ability and its relation to comprehension failure in young children. *Reading and Writing* 11, 489-503. <https://doi.org/10.1023/A:1008084120205>
- Clinton, V. (2019). Reading from paper compared to screens: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Research in Reading*, 42(2), 288-325. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12269>
- Elbro, C., & Buch-Iversen, I. (2013). Activation of background knowledge for inference making: Effects on reading comprehension. *Scientific Studies of Reading*, 17(6), 435-452. <https://doi.org/10.1080/10888438.2013.774005>
- Kintsch, W. (1988). The role of knowledge in discourse comprehension: A construction-integration model. *Psychological Review*, 95(2), 163-182. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.95.2.163>
- Mullis, I. V. S., & Martin, M. O. (2019). *PIRLS 2021 Reading Assessment Framework*. TIMSS & PIRLS International Study Center.
- Oakhill, J., Cain, K., & Elbro, C. (2015). *Understanding and teaching reading comprehension: A handbook*. Routledge.
- OECD. (2019). *PISA 2018 Assessment and Analytical Framework*. OECD Publishing
- Palincsar, A. S., & Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension-fostering and comprehension-monitoring activities. *Cognition and Instruction*, 1(2), 117-175. https://doi.org/10.1207/s1532690xci0102_1
- Pearson, P.D. & Johnson, D.D. (1978) *Teaching Reading Comprehension*. Holt, Rinehart and Winston.
- Rosenblatt, L. M. (1978). *The Reader, the Text, the Poem: The Transactional Theory of the Literary*

- Work. Southern Illinois University Press.
- van Dijk, T. A. (1980). Macrostructures: An interdisciplinary study of global structures in discourse, interaction, and cognition. Erlbaum. <https://doi.org/10.4324/9780429025532>
- van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Zwaan, R. A., & Rapp, D. N. (2006). Discourse comprehension. In M. A. Gernsbacher and M. J. Traxler (Eds.), *Handbook of psycholinguistics* (pp. 725-764). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-012369374-7/50019-5>

BÖLÜM 6

ÖZEL EĞİTİM BAĞLAMINDA DEĞERLER EĞİTİMİ: İNSANİ, AHLAKİ VE TOPLUMSAL BOYUTLAR

Merve COŞGUN DEMİRDAĞ¹

ÖZEL EĞİTİMDE DEĞERLER EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Eğitim, bireylere yalnızca akademik bilgi ve teknik becerilerin kazandırıldığı mekanik bir süreç değil, aynı zamanda kültürel kodların, ahlaki tutumların ve toplumsal normların aktarıldığı çok boyutlu bir inşadır. Bu insanın temel taşlarını ise “değerler” oluşturur. Değerler; bir toplumun veya sosyal grubun kendi varlık, birlik ve işleyişini sürdürebilmesi için üyeleri tarafından doğru ve gerekli kabul edilen, ortak duygu ve amaçları yansıtan inanç ve ilkeler bütünüdür (Arslan vd., 2022; Külünkoğlu, 2020). Bu bağlamda değerler eğitimi, bireylerde olumlu, etik ve sosyal açıdan avantajlı özellikler geliştirmeyi amaçlayan, pedagojik teknikler kullanılarak bu değerlerin pratiğe dönüştürülmeye çalışıldığı sürecin tümü olarak tanımlanabilir (Dönmez & Uyanık, 2022).

Toplumsal hayatın sürdürülebilirliği, bireylerin ortak bir paydada buluşabilmesine bağlıdır. Okullar, bu ortak paydanın oluşturulmasında stratejik bir role sahiptir. Okulda verilen eğitim, bireyin sadece zihinsel gelişimini değil, aynı zamanda duyuşsal ve sosyal gelişimini de hedeflemelidir. Nitekim eğitimin nihai gayesi, bireyin iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmasını, kendine ve başkalarına saygı duymasını sağlamaktır (Meydan, 2014). Bu genel amaç, “normal” gelişim gösteren bireyler için olduğu kadar, hatta belki de daha fazla, özel gereksinimli bireyler için de hayati bir önem taşımaktadır.

Özel gereksinimli bireyler; zihinsel, fiziksel, duyuşsal veya sosyal alanlardaki farklılıkları nedeniyle toplumla uyum süreçlerinde çeşitli zorluklar yaşayabilmekte ve zaman zaman davranış problemleri sergileyebilmektedirler (Külünkoğlu, 2020). Bu bireylerin topluma tam katılımı ve sosyal bütünleşmesi (entegrasyonu),

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Şehit Polis Yalçın Demir Anaokulu, mervecosgun9333@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-2652-020X.

yerli kültürel kodlarla (Anadolu irfanı, geleneksel oyunlar vb.) harmanlanmış özgün modeller geliştirilmelidir (Meydan, 2014; Yılmaz & Demirel, 2019).

KAYNAKLAR

- Altıntaş, M. E. (2016). *Öğretmenler gözüyle değerler eğitimi*. Değer Eğitim Merkezi Yayınları.
- Arslan, A., Saruhan, U., & Saruhan, Y. (2022). Değer odaklı aile eğitimine yönelik özel eğitimde görev yapan öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 165-176.
- Atroszko, B., Sawicki, A., & Makinia, A. (2017). The most important values for pedagogy and special education students. *Comparative European Research*, 1, 111-114.
- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 153-158.
- Bilecik, S. (2019). Özel eğitim ve DKAB öğretmenlerine göre otizmlilerde din-ahlak eğitimi ve DKAB dersleri. *Bilimname*, 38(2), 553-589.
- Çakıroğlu, A. E. (2013). *Değerler eğitiminde korku kültürünün etkisi* [Yüksek lisans tezi], Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2023). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Castillo Rodriguez, C., & Garro-Gil, N. (2015). Inclusion and integration on special education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 1323-1327.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Turkish Studies*, 9(2), 429-436.
- de Swart, F., Scholte, R. H., Delsing, M. J., van Efferen, E., der Stege, H. V., Nelen, W., & Burk, W. J. (2022). Behavioral classroom norms in special education: Associations with peer acceptance and rejection. *International Journal of Behavioral Development*, 46(5), 382-389.
- Dönmez, Ö., & Uyanık, G. (2022). Farklı ülkelerde değerler eğitimi ve değer eğitimi programlarından örnekler. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 74-88.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- Erdal, K. (2019). Values education in kids games. *International Journal of Humanities and Research*, 3(2), 53-59.
- Fichter, J. (2002). *Sosyoloji nedir?* (çev. N. Çelebi). Anı Yayıncılık
- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. Ötüken Yayınları.
- Koca, A. (2016). *İşitme kayıplı çocuğu olan bir ailenin aile eğitimi sürecinin incelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kuçuradi, İ. (2013). *İnsan ve değerleri*. Türkiye Felsefe Kurumu.
- Külünkoğlu, T. (2020). Özel eğitim öğretmenlerinin değer algısı ve değerler hiyerarşisi. *Turkish Studies - Education*, 15(4), 2771-2784.
- Lickona, T. (1999). Religion and character education. *Phi Delta Kappan*, 81(1), 21-26.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108
- Odom, S. L., Zercher, C., Li, S., Marquart, J. M., Sandall, S., & Brown, W. H. (2006). Social acceptance and rejection of preschool children with disabilities: A mixed-method analysis. *Journal of Educational Psychology*, 98(4), 807.
- O'Meara, L. (2019). *One size does not fit all: An exploratory inquiry into inclusive practices built on experiences of practitioners in the further education and training sector: with a specific focus on disability* Master's thesis, National University of Ireland, Maynooth (Ireland).
- Osaat, S. D. (2006b). The home and moral education of the Nigerian child: The case of character formation. *Trends in Educational Studies (TRES)*, 1(2), 138-149.
- Özbay, Y., & Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 89-108.

- Özdemir, T. Y., Boydak Özcan, M., & Akgün, M. (2017). Öğretmen görüşleriyle değerler eğitimi odaklı eğitim denetimi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 35-52.
- Özkabayel, T., & Yorulmaz, B. (2025). Türkiye’de değerler eğitimi: eğitim paydaşlarının gözünden bir bakış. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 8(2), 83-106.
- Öztürk, K. (2023). Özel eğitim öğretmenlerinin değerler eğitiminin gerekliliği ile ilgili görüşleri. *International Journal of Values in Education and Society*, 1(1), 37-54.
- Reindal, S. M. (2010). What is the purpose? Reflections on inclusion and special education from a capability perspective. *European Journal of Special Needs Education*, 25(1), 1-12.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. M. P. Zanna, (Der.), *Advances in Experimental Social Psychology*, (Vol. 25), 1-65. NY: Academic Press.
- Spranger, E. (1928). *Types of Men the Psychology and Ethics of Personality*. Authorized Translation of the Fifth German Edition: Paul J. W. Pigors. Halle: Max Niemeyer Verlag.
- Taşdemir, M. (2009). İlköğretimde değerler eğitimi ve bu değerlerin Alevi-Bektaşî değerleri ile ilişkiliği. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 51, 300-322.
- Taşkın, S. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde değerler eğitimi yaklaşımının analizi. *İstanbul Eğitim Dergisi*, 2, 160-180.
- Tekindal, M., & Negiz, E. (2018). Sosyal hizmet uygulaması olarak özel gereksinime sahip çocuklarla değerler eğitimi grup çalışması. *Journal of Awareness*, 3(5), 761-776
- Uygun, S. (2013). Değerler eğitimi program tasarımlarının değerlendirilmesi (Antalya örneği). *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(2), 263-277.
- Uzun, M., & Köse, A. (2017). Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 305-338.
- Yılmaz, B., & Tortop, H. S. (2018). Değerler eğitimi ve üstün yetenekliler. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 5(2), 10-27.
- Yılmaz, E. (2024). *Öğretmenlerin Özel Öğrenme Güçlüğüne Sahip Öğrencilere Yönelik Değerler Eğitimi Öğretimi Hakkındaki Görüşleri*, Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, M. T. (2015). Albert Bandura ve değerler eğitimi. *Eleştirel Pedagoji*, 40, 414-423.

BÖLÜM 7

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN HARMANLANMIŞ ÖĞRENME HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Nuray YILMAZ¹
Nihal BALOĞLU UĞURLU²

GİRİŞ

Eğitim ve öğretim kavramlarının temelinde bireyleri hedef kazanımlara ulaştırmak vardır. Bu amaca ulaşmak için alternatif yöntemler geliştirilir ve uygulanır. Günümüzde örgün eğitim kurumlarında yapılan eğitimsel-öğretimsel faaliyetlerin içeriğinde değişiklikler olması gerektiğini kabul etmek gerekir. Nitekim değişikliklerin temel nedeni hedef kitlenin dijital yerlilerden oluşmasıdır. Dijital yerlilerin geleneksel öğretim faaliyetleri ile bilgi edinimlerini gerçekleştirmek ve onlara değer ve beceri kazandırmak neredeyse imkansızdır. Çünkü dijital yerliler kendilerine bilginin aktarılmasından ziyade bilgiyi kendileri keşfetmek isterler. Üstelik her ne kadar okul çatısı altında sosyalleşmek durumunda kalsalar da okul dışı ortamlarda sosyalleşme süreçlerini dijital ortamlarda gerçekleştirme eğilimindedirler. Onların bilgi kaynaklarına ulaşım, bu kaynakları kullanma ve edindikleri bilgileri değerlendirme gibi yolları geçmişteki öğrenci deneyimlerinden çok daha farklıdır. Bu nedenle günümüz ve bundan sonraki kuşaklara yönelik eğitimsel-öğretimsel faaliyetlerin güncellenmesine ihtiyaç vardır.

Eğitim-öğretim faaliyetleri artık hemen hemen her alanda gerçekleşen dijitalleşmenin etkisi altında yeniden düzenlenirken, geleneksel faaliyetlerin göz ardı edilmesi mümkün değildir. Harmanlanmış öğrenme modelinin çıkış noktası da budur. Bu model dijital yöntem ve materyallerin eğitim içerikleri düzenlenirken işe koyulmasının yanı sıra geleneksel öğretim faaliyetlerinin avantajlarını göz

¹ Öğretmen, Şehit Öğretmen Ali Yıldırım Ortaokulu, nuryilmaz1981@gmail.com, ORCID iD: 0009-0009-2875-6890.

² Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, nihalgurlu@ohu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2097-9434.

çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitimde değerler eğitiminin yeri ve önemi ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Bu konuda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin alan uzmanı akademisyenlerle bir araya gelerek uzaktan eğitim sürecine uygun farklı etkinlikler ve değer eğitimi programı hazırlamaları gerekliliğini ifade etmişleridir. İter ve Çimen (2023) yaptıkları çalışmada öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve öğretmenlerden beklentileri ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde bazı konuları anlayamadığı ve öğretmenlerden derste etkinlik yapılması ve derslerin eğlenceli hale getirilmesi beklentisinde olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak bu araştırma, alanyazında harmanlanmış öğrenme modeli olarak yer alan kavramın Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin zihnindeki karşılığını bulması bakımından önemlidir. Nitekim harmanlanmış öğrenme alanyazında olduğu gibi bu araştırmaya dahil olan katılımcıların bazıları tarafından da hibrit öğrenme ile karıştırılmıştır. Ayrıca model, katılımcılar tarafından yüz yüze ve dijital öğrenmenin bütünselliğinden uzak, birbirinden bağımsız iki model gibi algılanarak uzaktan öğrenmeye daha fazla odaklanılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu modelle ilgili daha fazla bilgilenmeye ihtiyaçları olduğunu da dile getirmişlerdir. Bu modelin pandemi gibi zorunlu hallerde uygulamaları ile ilgili yaşadıkları tecrübeleri paylaşmışlar ve sistemin/modelin nasıl iyileştirilebileceğine dair düşüncelerini paylaşmışlardır. Alanyazında bu modelle ilgili araştırmaların ve ulusal projelerin artırılmasına, öğretmenlerin de kurumsal kimlikleri göz önünde bulundurularak mesleki eğitim seminerlerine dahil edilerek bu modelle ilgili daha fazla bilinçlendirilmesine ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Akgül, G. & Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Akkuş, M. & Keskin, Y. (2016). Harmanlanmış öğrenme modeliyle ilgili öğrenci tutumlarının incelenmesi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(2), 338-347.
- Ateş, H. & Oruç, Ş. (2021). An enriched program proposal in teaching Social Studies for gifted children. *Journal of Social Sciences and Education*, 4(1), 208-245.
- Baloğlu Uğurlu, N., & Üzen, A. T. (2018). Sosyal bilgiler dersinde dijital zaman çizelgelerinin kullanımının öğrencilerin başarı düzeylerine etkisi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 1(1), 12-26.
- Baloğlu, E. & Fırat, M. (2022). İlkokul öğretmenleri covid-19 pandemi deneyimlerine dayalı olarak uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimi nasıl karşılaşıyorlar? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1-35.
- Bayar, B. (2025). *4. sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital etkileşimli öğrenme ortamlarının akademik başarı ve motivasyona etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Belek, D. (2025). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanında yapılan sanal müze etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersi tutumuna etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Bursa, S. (2023). The view of prospective Social Studies teachers on blended learning. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 24 (1), 185-199.
- Cabu, E. & Gülbahar, Y. (2013). Harmanlanmış öğrenme ortamlarının etkililiğinin ölçülmesi için bir ölçek geliştirme çalışması. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 11-26.
- Dağ, F. (2011). Harmanlanmış (Karma) Öğrenme Ortamları ve Tasarımına İlişkin Öneriler. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 73-97.
- Delen, E., Liew, J., & Willson, V. (2014). Effects of interactivity and instructional scaffolding on learning: Self-regulation in online video-based environments. *Computers & Education*, (78), 312-320.
- Elçi, İ. & Tüंकler, V. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin COVID-19 döneminde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitim sürecine ilişkin deneyimleri ve yeni normale dair öngörüler. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 307-324.
- El-Saadani, S., Metwally, S., & Abdelaziz, W. (2025). Does the pattern of ICT possession exacerbate in equality in educational opportunities between students with and without disabilities? Evidence from Egypt. *Review of Economics and Political Science*, 10(4), 280-302. doi: <https://doi.org/10.1108/REPS-11-2022-0098>.
- Erdoğan, E. & Akbaba, B. (2019). Ters yüz edilmiş sınıf modeliyle ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi akademik başarılarının geliştirilmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8 (1), 193-213.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. & Afacan-Adanır, G. (2025). *Harmanlanmış Öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güvercin Seçkin, G. ve Şen Zeytun, A. (2023). Bir analogi bağlamından dünden bugüne harmanlanmış öğrenme. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 1451-1470.
- Horn, M. B. & Staker, H. (2015). "blended" using disruptive innovation to improve schools, (Foreword by Clayton M. Christensen), Jossey-Bass, San Francisco, CA. http://hozekf.oerp.ir/sites/hozekf.oerp.ir/files/kar_fanavari/manabe%20book/Thinking/Blended_%20Using%20Disruptive%20Innovation%20to%20Improve%20Schools.pdf
- İlter, İ., & Çimen, Y. (2023). Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini öğrenme nedenleri, öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve sosyal bilgiler öğretmenlerinden beklentileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(58), 2278-2308.
- Keleşoğlu, S., Kartal, M., ve Koçer, E. (2023). Pandemi sosyal bilgiler öğretimini nasıl vurdu? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 9(1), 118-149.
- Korkak, S. & Topçu, E. (2025). Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre uzaktan eğitimde değerler eğitimi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 41-56.
- Körükçü, M. (2021). Determining social sciences teachers' views for specific days and weeks in the distance education period: A mixed method study. *Education Quarterly Reviews*,4(1), 404-413.
- Liman Kaban, A., Yataganbaba, E., Ateş Çobanoğlu, A. & Kokoç, M. (2024). Teachers' readiness for blended learning, their reasons, challenges, and suggestions for practicing blended learning. *Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)*, 25(2), 157-173.
- Mertens, D. M. (2019). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* [5. Baskı]. Sage Publications.
- Ocakçı, E. (2022). *İlkokul sosyal bilgiler dersinde dijital öğrenme materyallerinin etkililiği: geliştirme, uygulama ve değerlendirme çalışması*, Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Önür, Z. & Kozikoğlu, İ. (2020). Ortaokul öğrencilerinin 21. yüzyıl öğrenme becerileri ile eğitim teknolojileri yeterlilikleri arasındaki ilişki. *Teorik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 65-77. <https://doi.org/10.30831/akukeyg.535491>
- Santamaria-López, T. M. & Ruiz, V. G. (2023). Distance education for children with a disability and/

- or from vulnerable families. *Education and Information Technologies*, 28, 5297-5312. <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11347-3>.
- Sarıdaş, G. & Topdağı, M. (2021). Öğretmenlerinin mesleki gelişim ihtiyaçlarının pandemi sonrası harmanlanmış öğrenme bağlamında incelenmesi. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 2(2), 25-38.
- Saritepeci, M. & Çakır, H. (2014). Harmanlanmış öğrenmenin öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik motivasyon ve tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (1), 115-129.
- Sürer, A. G. (2020). Eğitimde dijitalleşme çağı. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(1), 28-34.
- Taşyürek, Z.(2017). *Sosyal Bilgiler dersinde internet kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, bilgilerin kalıcılığına ve derse karşı tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ünsal, H. (2010). Yeni bir öğrenme yaklaşımı: Harmanlanmış öğrenme. *Millî Eğitim*, 185, 130-137.
- Yalçınkaya, M. & İhtiyaroğlu, N. (2022). Geleceğin okulları: Bir metafor analizi çalışması. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 513-542.
- Zengin, E., Aslan, Ö., Alu, C., & Aslan, A. (2021). Sınıf öğretmenlerinin pandemi (covid-19) sürecinde Sosyal bilgiler dersinin uzaktan eğitim şeklinde işlenmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*(87), 117-142.